

A centenárium évszázada és az erdőgazdaság

Az Országos Erdészeti Egyesület 1948. évi augusztus hó 20-án tartott centenáris díszközgyűlésén előadta:

Lesenyi Ferenc

Az 1848-ban Magyarországon lejátszódó forradalmi események, melyek a régi, feudális Magyarországot megsemmisítve, az újkori szabadságeszmékre épült Magyarország alapjait megvetették, ugyanannak a korszaknak termékei, amely a nagy francia forradalomtól kezdve, a XIX. század első felében lezajlott forradalmi mozgalmakkal Európa államainak legnagyobb részébe hasonló átalakulásokat vitt bele. Ez, az egyenlőséget és szabadságot kívánó korszak az újkor századaiban erősödő és vagyonosodó polgárságnak azokból a törekvéseiből fejlődött ki, amelyek annak politikai és gazdasági érvényesülése érdekében a rendi világ megkötöttségeinek és előjogainak megszüntetésére irányultak. Ezeknek, a felvilágosodás filozófiájának szabadságot hirdető jelszavaitól is támogatott törekvéseknek hatása alatt kapnak *Smith Adámnak*, a «közgazdaságtan atyjá»-nak tanai az egyes gazdasági esetekévéi szabadságát hangsúlyozó individualisztikus jelleget, ezek a törekvések teszik az egyéni szabadságjogok követelését zászlójára író liberálist a politikai élet tényezőjévé, és végeredményben az ezek által felkeltett eszméáramlatok és politikai mozgalmak együttes hatásaképpen alakul ki a társadalomgazdaságnak az a formája, amelyet *kapitalizmus*-nak nevezünk — és amely uralkodó formája volt Magyarország gazdasági életének is addig, amíg az 1945. évvel beköszöntött nagy átalakulások során a demokratikus magyar köztársaság törvényhozása és kormánya a szociális Magyarország kiépítésének alapintézkedéseit megtette.

Ezért van az, hogy a politikai és gazdasági egyenlőség és szabadság feudális korlátait a múlt század első felében leromboló forradalmakat mindenhol a kapitalizmus kifejlődése és megerősödése és az ettől elválaszthatatlan liberális korszak uralma követte. És ezért van az, hogy a mi centenáriumunk évszázadának az első világháború előtti korszakában Magyarország politikai és gazdasági életét is a liberalizmus eszméi irányították, kiváltképpen e korszak első felében, amikor az ország közvéleménye talán őszintén hitt még a liberalizmus jelszavaiban, és — nem ismervé még a kapitalizmusban rejlő és annak tartós életét lehetetlenné tevő benső ellentmondásokat — örökösnek tartotta a gazdasági életnek azt a dinamikáját, melyet az 1848-ban felszabadított nemzeti erők a magyarországi kapitalizmus első évtizedeiben kiváltottak.

De a centenárium évszázada első világháború előtti évtizedeinek korszakleméje a politikai és gazdasági élet liberalizmusán kívül a tudományos gondolkodásnak az az áramlata is jellemző, amely általában véve a *pozitívizmus* elnevezése alatt ismeretes. Ez is a felvilágosodás gyermeke, és elnevezése onnan ered, hogy csak azt vonja a tudo-

mányos gondolkodás és vizsgálódás körébe, ami pozitív, vagyis tapasztalailag érzékelhető, megfigyelhető és mérhető. Ezen az elvi alapon körül is határolja a tudományos kutatás területét, — meddő spekulációnak tartva és az *«ignoramus et ignorabimus»** körébe utalva mindazt, ami az exakt megismerés lehetőségének határán kívül esik. Az egyén gazdasági cselekvési szabadságára és az ebből folyó szabad versenyre alapított és mindenben a vállalkozó közvetlen hasznát és nyereségét kereső kapitalizmus korszelleme ezzel a tudományt is a maga utilitarisztikus alapelveinek megfelelő irányzatba igyekszik beállítani.

Talán úgy tetszhetik, hogy egy kissé hosszasan időzünk a korszellem jellegzésénél, és az a kérdés is felvetődhetik talán, hogy mire valók az ilyen elvont fejtegetések egy olyan tanulmány keretében, mely az erdőgazdaság, tehát lényegében véve egy gyakorlati tevékenységi kategória viszonyainak alakulásával foglalkozik a centenáriumi évszázadában. Pedig, amint azt a fejtegetéseink során látni fogjuk, ez a korszellem az erdőgazdaság sorsának alakulására a nemzetközi és hazai viszonylatban egyaránt messzemenő hatással volt.

Hiszen pl. az európai államok erdőgazdaságainak a múlt évszázadban történt fellendülését, ami az erdők fokozódó feltárásában, a növekvő fatermelésben, az erdészeti törvények és közigazgatás korszerűsítésében megnyilvánul, a fejlődő kapitalizmus korszelleme által kiváltott erőknél kell tulajdonítanunk. És ugyanezeknek az erőknél kell tulajdonítanunk a magyar erdőgazdaságnak azt az erős fellendülését, a múlt század második felében, amely *Bedő* nagy munkája szerint a XIX. század végén a 23 millió m³-t meghaladó évenkénti fatermelést tett lehetővé, az erdőgazdasági termények külkereskedelmi forgalmából az első világháború előtti évtized Magyarországának évenként mintegy 50—60 millió aranykorona értékű kiviteli többletet biztosított, a kor színvonalán álló modern erdőtörvény megalkotásához, az erdészeti szolgáti szervezet korszerű kiépítéséhez, nagyarányú erdőgazdasági beruházásokhoz vezetett, stb.

A fellendülés, a fejlődés okait tehát a korszellemben találjuk meg. De viszont az erdőtörvények hiányaira, a gyakorlati erdőgazdaság és az erdészeti szaktudomány sokszor károsnak mondható rendszereire és irányzataira, — mint amilyenek pl. a feltétlen erdőtalaj, a pénzügyi vágásforduló stb. — szintén csakis a korszellemben kapunk magyarázatot.

Vegyük csak mindjárt az erdőfenntartás szempontjából annyira alapvető jelentőségű *«feltétlen erdőtalaj»* fogalmát, amelyen a mi régi erdőtörvényünk meghatározása szerint, a másnemű gazdasági művelésre (szántó, kert, rét vagy szőlő) állandóan nem alkalmas erdőtalajt kell érteni. És vegyük ehhez mindjárt hozzá azt, hogy ha az érvényes erdészeti jog csak az ilyen, feltétlen erdőtalajon álló erdők fenntartását

* «Mellőzzük és mellőzni fogjuk.»

teszi kötelezővé, akkor abból egyben következik, hogy a nem feltétlen erdőtalajon álló erdőknek a tulajdonos kénye-kedve szerint való kirtása nem ütközik az erdészeti közigazgatás joga szerint akadályba.

Elmélkedjünk csak egy kissé a feltétlen erdőtalaj fogalmán, mert az, hogy valamely adott terület ilyennek tekintendő-e vagy sem, a szakemberek előtt is igen gyakran vitás kérdés lehet. Valamely talaj ilyen minőségét el lehet bírálni ugyanis technikai és gazdasági szempontból. Ha tisztán technikai szempontok irányadók, a talajjavítás és a művelés költségeinek figyelmen kívül hagyásával, akkor a feltétlen erdőtalaj fogalma megszűnik. Példát erre magam is láttam, amikor ka'ona koromban annak idején a tiroli havasokban az 1000 métert jóval meghaladó magasságban kertgazdaságot láttam. És ez lehetséges volt ottan azért, mert az ehhez szükséges terraszoknak kőrakások útján való kiképzéséhez és termőfölddel megtöltéséhez szükséges nagy és nehéz munkát annak a tiroli családnak tagjai ingyen szolgáltatták és így a költség szempontok háttérbe szorultak. Ha azonban gazdasági szempontokra, vagyis a művelés költségeire is figyelemmel kell lennünk, akkor nyilvánvaló, hogy minden olyan talaj feltétlen erdőtalajjává válik, amelyen a mezőgazdaság ágazatai már jövedelmezően nem volnának űzhetők.

Ime tehát a gazdasági liberalizmus az erdőtulajdonosnak az erdőtalaj mezőgazdasági művelése esetére vonatkozó kalkulációját teszi meg egyetlen próbakövévé, független tényezőjévé annak: hogy valamely területen fenntartsuk-e az erdőt, hogy meghagyjuk-e vagy eltávolítsuk-e az évtizedek hosszú sora alatt létrejött és újból csak ilyen hosszú idő alatt pótolható fatöket és hogy kitegyük-e az erdőtalajt annak, hogy hosszabb, vagy rövidebb ideig tartó mezőgazdasági műveléssel kiéljük és elpusztítsuk annak talán évszázadok alatt felhalmozódott humuszát. Ez az elv megfelelhet a gazdasági cselekvési szabadságnak, az erdőtulajdon szabad élvezetének, *de nem felelhet meg a közérdeknek*. Mert ha ezt az elvet tesszük az erdészeti jog alapjává, akkor nincsen módjában az erdészeti közigazgatásnak megakadályozni azt sem, hogy pl. az 1%-nál is kisebb erdőszültséggel bíró Szolnok vármegye vagy Hódmezővásárhely tjv. határában még az a kevés erdő is megsemmisíttessék, ami van, ha annak talaján mezőgazdasági művelést is lehet jövedelmezően folytatni. Holott nagyon jól tudjuk azt, hogy a mezőgazdasági termelés és a földművelő népesség szociális érdekei éppen azt kívánják, hogy a mezőgazdaságilag művelt földek mindenhol, tehát még a sík vidékeken is, bizonyos arányban erdőkkel keveredjenek; hiszen az annyira fejlett mezőgazdasággal bíró síkvidékű Hollandia és Dánia területének is mintegy 8%-át erdők foglalják el.

Igen, a rideg klíma alatti, vagy a meredek hegyoldalakon levő talajokat, vagy egyéb gyöngye termőföldet csak az erdőgazdaság tudja hasznosítani, — a helytelenül űzött mezőgazdaság vagy a kíméletlen legeltetés által kiélt, tönkretett talajokat pedig csak az erdőgazdaság

tudja a gazdasági kultúra részére visszahódítani. Ezt már évszázadokkal ezelőtt tudták. Hiszen pl. már az 1769-ben kiadott *Mária Terézia*-féle erdőrendtartás is előírta azt, hogy «ahol a fáknak szüksége legyen, és oly pusztatélkek találtaknak a melyek sem szántó-földnek sem szőlő hegyeknek nem alkalmasak, fáknak magjaival bevettessenek». De sem ez a rendtartás, sem az 1791., sem az 1807. évi erdőtvörvények, sőt még az 1852. évi és 1858-ban egy rövid időre Magyarországon is életbeléptetett osztrák erdőtvörvény sem ismeri az erdőfenntartásnak azt az elgondolását, amely az erdőtalaj más művelési ágra való alkalmasságától, tehát végeredményben a mezőgazdasági művelési ágaknak az ilyen talajokon való jövedelmezőségétől teszi függővé az erdők fenntartását. Csak a múlt század második felében kifejlődött kapitalizmus liberális korszelleme az, ami ezt a meghatározást az 1879: XXXI. t.-c.-be, régi erdészeti jogunk alaptörvényébe belevitte, hosszú időn át megakadályozva ekként annak az egyedül helyes elvnek érvényesítését, hogy az erdőt, — tekintet nélkül arra, hogy talaja más művelésre alkalmas-e vagy sem, — mindenhol fenn kell tartani, ahol azt a közérdek kívánja.

De a feltétlen erdőtalajnak ez, a gazdasági liberalizmus szerinti megfogalmazása azért is káros, mert a laikus nagyközönségben azt a hitet kelti, hogy csak a rossz, gyenge talajokon, amelyekben a mezőgazdaság már boldogulni nem tud, való erdőgazdaságot művelni és csak az ilyen területekre kell erdőt telepíteni, pedig ez, amiként arra még reá fogunk mutatni, az erdőgazdaságnak szintén kárára van.

A kapitalizmus korszellemének gyermeke az erdők tarvágások és mesterséges felújításra alapított használata is. Az erdőknek az azokat alkotó fajok vágáskorát tevő évek — tehát a turnus, a vágásforduló évei — számának megfelelő vágásterületekre való osztásával már a XVIII. század derekán készült erdőrendtartásokban találkozunk. Az 1769-ben kiadott *Mária Terézia*-féle erdőrendtartás pedig már részletes oktató szabályokat foglal magában erre nézve. A felújítás azonban itten még mindenhol természetes úton, megfelelő számú és a felújuló fiatalosnak védelmet nyújtó magfák meghagyása útján történik. És ha *Wilckens*nek, majd *Feistmantel*nek, az egykori selmecbányai akadémia egészen 1846-ig volt két első erdésztanárának könyveit átolvassuk, azokban is mindenhol a természetes felújításra alapított rendszereivel találkozunk az erdőgazdaságnak. Ők mesterséges úton még csak a rontott, másként rendbe nem hozható vágásterületeket kívánják felújítani. És pl. *Feistmantel* nagyon helyesen mutatott reá arra, hogy az erdőművelés, erdőápolás, erdővédelem, vágásvezetés és erdőhasználat annyira szervesen függenek egymással össze, hogy még a tudományban is alig választhatók el egymástól.

A kapitalizmus korszelleme azonban nem ér rá az erdők és az erdőgazdaság természeti viszonyainak bonyolult összességével foglal-

kozni és a gyáripari termeléshez hasonlóan az erdőgazdaságban is a mechanikus, sablonizálható eljárásokat igyekeznek érvényesíteni. Megállapítja a vágásfordulót, ennek megfelelően sorjában kitűzi az évi vágásterületeket, tarra vágja azokat és azután csemetékkel ülteti be őket. Az erdővel, mint termőhelyi életközösséggel, az azt fenntartó különböző természeti tényezőkkel, a tarvágásoknak e tényezők egymáshoz való viszonyára gyakorolt zavaró hatásával, mint imponderabilitásokkal, tehát közvetlenül meg nem mérhető, pénzben közvetlenül ki nem fejezhető jelenségekkel a korszellem pozitívizmusa nem ér rá foglalkozni...

A tarvágásos gazdálkodás meghontotta az erdőgazdasági teendők szervezését és sok tekintetben különálló munkakörökké tette az az erdőművelést, az erdőrendezést és az erdőhasználatot. Káros következményei: a nagykiterjedésű, egykorú, elegyetlen, a különböző biológiai károsítókkal és fizikai veszedelmekkel szemben sokkal kisebb ellentét-képességű faállományok, ma már nyilvánvalóak. És annakidejében is találkozunk szakmunkákkal és értekezésekkel, melyek az erdő természetével ellenkező e használati mód helyett az erdő szerves életközösségi egységének jobban megfelelő természetes felújításos rendszerekre hívják fel a szakkörök figyelmét. De a korszellem erősebb volt ezeknél. Így történik az, hogy, amint azt *Káán Károly* olyan találaton jegyzi meg, a régi erdészeti jogunk alaptörvénye, az 1879: XXXI. t.-c. a tarvágások jegyében látott napvilágot, (az 1880-as évtizedes erdőrendezési utasításai is elsősorban ezt a rendszert tartják szem előtt, és hogy az első magyar erdőműveléstan, *Vadas Jenő*nek 1896-ban megjelent nagy munkája, lényegében véve szintén a tarvágás erdőműveléstaná volt.

Az évi vágásterületek sorozatos tarvágása, beerdősítése és ekként az egyes korfokozatok egymásmellé sorakoztatása által az ú. n. «célba vett szabályos erdő» kialakítására törekvő irányzata az erdőgazdaságnak, maga mellé véve a hosszú lejáratú hitelek matematikáját, a kamatos-kamat-számítást, létrehozta a kapitalisztikus korszellem kialakította erdőgazdasági ideológia tipikus termékét: az erdőérték- és nyereségszámítást.

Ez az erdőgazdaságban is hosszú lejáratú tőkebefektetéseket, illetve járadékforrásokat lát. Ehhez képest azután pl. az erdőtalaj gazdasági értékét a talaj által minden vágásforduló végén nyújtott, tehát örökös korszaki járadék tőkeértékének tekinti. Vagy pl. a faállomány értékére a multban, sokszor évtizedek előtt befektetett költségeknek — pl. az erdősítési költségeknek stb. — a jelenre való kamatosításából, vagy sokszor csak az évtizedek hosszú sora után annak értékesítéséből várható jövedelemnek a jelenre való kamattalanításából von következtetéseket stb.; a nyereségszámítástani rész pedig az erdőgazdaságban fekvő tőkék jövedelmezőségére — kamatozására — igyekeznek számszerű felvilágosítást adni.

Az erdőérték- és nyereségszámítástan a kamatoskamatszámításban teljes jártasságot kívánó, hosszú képleteivel a matematika szempontjából elbírálva kifogástalan gondolatépítmény. Szakműveltségi és szakoktatási értéke is kétségtelen, mert az erdőgazdaság egyes tényezői: talaj, faállomány, fahasználatok, bevételek és kiadások stb. szerepének és alakulásának értékes elemzését adja. Általános gyakorlati alkalmazásra azonban csak akkor tarthatna igényt: ha a tarvágásos erdőgazdaság ideálja, a «szabályos erdő» és ennekfolytán a használatok mértékének és értékének az évtizedek hosszú sorára — esetleg az évszázadnál is hosszabb időtartamra — szóló megállapítása valóban lehetséges volna; ha a faárak és a pénz értéke állandóak volnának, és ha a kamatozás is időtlen időközön át zavartalan folyamat volna...

Az erdőérték- és nyereségszámítástannak, illetve az ezt kialakító gondolatirányzatnak azonban volt egy nagyon is komoly következménye, amely az erdőszeti szakirodalomban évtizedekre menő szenvedélyes vitát szított fel, és sok helyen a gyakorlati erdőgazdaságra is messze kiható következményekkel járt: a legnagyobb talajjárdék vágásfordulója, vagy az ú. n. pénzügyi vágásforduló. Nem egyszerű, hanem körmönfont okoskodásból eredő fogalom. Abból indul ki, hogy amiképpen a kapitalisztikus tőkebefektetéseknel a tőketulajdonosnak joga van ahhoz, hogy tőkét oda fektesse be, ahol az nagyobb százalékkal kamatozik: akként az erdőtulajdonosnak is joga van ahhoz, hogy csak annyi faállományt tartson lekötve az erdőgazdaságban, amennyi a teljes erdőgazdasági kamatlábnak megfelelően hozza meg kamatait, a többit ellenben az erdőből kivonja, eladja, és a befolyt pénzzel szintén teljes kamatozású faállománnyal bíró erdőt vegyen, vagy pedig a kivont nem teljes kamatozású faállományért kapott pénzt más, nagyobb kamatozású üzembe, esetleg bankba helyezze. Mivel az éppen teljes kamatozású fakészletet lekötő, ú. n. pénzügyi vágásfordulók rendszerint 2—3 évtizeddel rövidebbek, vagy alacsonyabbak mint a kamatlábbal nem törődő, hanem az erdőtől a legnagyobb tiszta jövedelmet váró fordulók: a pénzügyi vágásfordulóra való áttérés az évi vágásterületek nagyobbításával és a faállományban készletfeleslegek kimutatásával és kihasználásával jár, és ezért az átmenet idejében több fahasználatot és természetesen nagyobb pénzjövedelmet ad.

Ez a rendszer, melyben a kapitalizmus szellemének legkifejezőbb megnyilatkozását kell látnunk az erdőgazdaságban, az erdőtulajdonos vagyoni jogainak kiélése szempontjából — főként ideiglenesen — előnyös lehet, a nemzetgazdaság szempontjából azonban határozottan káros. Káros azért, mert annak a spekulatív okoskodásnak gyakorlati megvalósítása, hogy a nem teljes kamatozású faállomány kivonásával és eladásával szerzett pénzt ismét teljes kamatozású faállománnyal bíró erdőbe fektessük be, teljesíthetetlen, vagy legalább is nehezen teljesíthető azért, mert az erdő nem lévén tetszésszerint szaporítható

11

jóság, nem áll mindig a tetszésszerinti vételhez rendelkezésre. Ezért azután a nem teljes kamatozású faállomány pénzzé tett értéke nem változhatik át ismét erdővé, faállományvá, hanem más üzemben vagy bankban kamatozik. És így a pénzügyi vágásfordulókra való áttéréssel lényegében véve a pénzt és pénzköveteléseket szaporíthatjuk ugyan, de az erdőgazdasági termelés pénzzel nem pótolható anyagi alapjait gyöngítjük. Ez a rendszer németországi eredetű. Németországban váltotta ki a leghevesebb vitákat és ottan talált leginkább alkalmazásra. Nálunk nem volt különös hatása.

Mindazonáltal meg kívánjuk jegyezni, hogy a pénzügyi vágásfordulók rendszerének alapjául szolgáló törekvések lényegükben véve helyesek és örökérvényűek. Mert hiszen mindnyájunk örök törekvésének kell lennie, hogy az erdőgazdaságban a lehető legtöbbet és legértékesebbet termeljünk, és csak annyi fatökvét tartsunk lekötve az erdőgazdaságban, amennyi ehhez szükséges. Csakhogy mindennek feltételeit és mértékét nem a kamatoskamatszámításra alapított spekulációkkal levezetett pénzügyesekben kell keresnünk, hanem az erdőgazdaságnak a pénzváltozásoktól független örök értékegységében, a köbméterekben kimutatott, legmegfelelőbb faállomány szerkezettel bíró fatökvében és annak ugyancsak köbméterekben számított legnagyobb hozadékában kell látnunk.

Mindarról, amit az előzőkben a liberalizmus erdőgazdasági ideológiájának intézményeiről és rendszereiről itten röviden elmondtunk, sokat írtak már eddig, és bizonyára sok érdekes gazdaságtörténeti fejtegetést fognak még írni. Mi azonban a továbbiakban azt fogjuk egy rövid áttekintés tárgyává tenni, hogy milyen hatással voltak ezek a centenáriumi évszázada első világháború előtti korszakának magyar erdőgazdaságára.

A szabad birtokforgalom megvalósítása céljából az 1848-as eseményeket követő évtizedekben végrehajtott úrbéri birtokrendezések és arányosítások eredményeképpen alakult ki az erdőbirtoklásnak az a rendje, melyen a magyar erdőgazdaság egészen az 1945:VI. t.-c.-en alapuló földreformig nyugodott. Ehhez csak annyit kívánunk megjegyezni, hogy a különösen az erdélyi székely nép szempontjából olyan nagy jelentőségű közbirtokossági erdők fenntartása érdekében már magukban az úrbéri birtokrendezésről és arányosításról rendelkező alapvető jogszabályokban kellett volna megtenni azokat a közös erdők egyénekenkénti felosztását határozott feltételekhez kötő rendelkezéseket, amelyekre — nyilván a tulajdonjogból folyó rendelkezési szabadságok korlátozásától való félelem miatt — csak az 1908. évi birtokrendezési törvényekben tudta magát elhatározni a törvényhozás. Kénytelenek voltunk ezt megemlíteni azért, mert az 1879:XXXI. t.-c. szerint üzemszerű kezelésre kötelezett korlátolt forgalmú erdőknek mintegy 700.000 kh.-dal való megfogyatkozását legnagyobb részben ennek a késedelemnek rovására kell írniunk.

Mielőtt továbbmennénk, az összefüggések könnyebb figyelemmel kísérése és megértése céljából ki kell emelnünk azt a szakemberek előtt egyébként ismert tényt, hogy: erdőt fenntartani csak a talaj termőerejének és a faállománynak együttes fenntartásával lehet, és hogy ennek következtében az erdőfenntartás és a faállomány tervszerű használatát biztosító üzemtervi kezelés nélkülözhetetlenül függenek össze egymással.

Az 1848-as országgyűlés világosan látta, hogy az 1848-as forradalmi eseményekkel felszabadult nemzeti erők a következő évtizedekben a régi feudális Magyarország képét csakhamar átalakítják és azt a gazdasági fejlődés síkján is rohamosan fogják előrevinni, és látta azt is, hogy ez kihatással lesz majd természetesen az erdőkre és az erdőgazdaságra is. Erre vall az, hogy az 1848:X. t.-c. egy részletes erdőtörvény-javaslat elkészítésére és törvényhozás elé terjesztésére utasította a kormányt. És valóban, a rendkívül gyors ütemben meginduló vasútépítések feltárják, azaz a kihasználásra hozzáférhetővé teszik a gazdaságilag addig elérhetetlen erdős vidékeket. És a vasútépítés meg a fellendülő ipar rövid idő alatt az erdők kihasználásának csábító távlatát nyitja meg a tőke előtt. A mezőgazdasági termelés jövedelmezőségének emelkedése viszont az erdők kiirtására és mezőgazdasági művelés alá vonására csábít, veszedelmes aktualitást adva a feltétlen erdőtalaj problémájának.

Égető szükség lett volna tehát egy hatályos rendelkezéseket tartalmazó erdőtörvényre, mert az 1807:XXI. t.-c. rendelkezései már nem voltak alkalmasak arra, hogy azokkal a megváltozott viszonyok közepette az erdők fenntartását hathatósan biztosítani lehetett volna.

Hogy ilyen körülmények között miért kellett mégis az országnak még 1867-től, a kiegyezés évétől számítva is 12 évig várnia, míg az alkotmányos úton hozott első magyar erdőtörvényt, az 1879:XXXI. t.-c.-et megkapta, az, úgy hiszem, mindnyájunk előtt világos, ha arra gondolunk, amit a múlt évszázad második felében Magyarországon is felvirágzó kapitalizmus korszelleméről mondtunk.

Kaán Károly az «Erdőgazdaság-politikai kérdések» és «A Magyar Tudományos Akadémia és az erdőgazdasági tudományok» c. munkáiban gyönyörűen írja le azokat a küzdelmeket, melyeket *Wagner Károlynak* és *Bedő Albertnek*, az akkori magyar erdőszet e két kimagasló alakjának és az erdőgazdasági közérdek e két nemes bajnokának az erdőtörvény előkészítése és kidolgozása során a gazdasági liberalizmus és főként az előbbieken ismertetett liberális erdőgazdasági ideológia jelszavaihoz és tanaihoz ragaszkodó képviselőivel az erdőgazdaságnak, az erdőszeti szaktudománynak és a kormánynak vívniuk kellett. *Kaán Károly* e két kiváló munkájából láthatjuk világosan, hogy azok a gazdasági liberalizmus korszellemében gyökerező vezérelvek, melyek először is «az erdőtulajdon szabad élvezetének jogát» kívánták megóvni és «az erdőtörvény intézkedéseit csakis a véderdőkre, a feltétlen erdő-

talajon álló erdőkre, az állami, a hitbizományi, a holtkézen lévő, s a törvényhatósági, községi erdőkre kívánják szoríttatni és a kétségtelenül száncatható talajon álló erdőkre nézve a szabad használatot semmiképpen sem kívánják korlátozni», — miként vezettek az egyébképpen kiváló és annak a kornak színvonalán álló törvénynek a tárgyilagos történelmi kritika által igazoltan súlyos fogyatékoságaihoz. Nevezetesen: miként vezettek ahhoz, hogy a törvény csak a sokszor a szakemberek előtt is vitás feltétlen erdőtalajon álló erdők kötelező fenntartását rendeli el, a többi erdőkét ellenben már nem; miként vezettek ahhoz, hogy az erdőfenntartás nélkülözhetetlen feltételét, az üzemtervszerű és szakértő erdőtiszt által való kezelést csak a korlátolt forgalmú erdőkre rendeli el, a magánerdőkre ellenben már nem, stb. És ugyancsak *Kaán* munkái mutatják azt, hogy ezek a fogyatékoságok a történelmi Magyarország erdőségeinek 36%-át elfoglaló és mintegy 4.650.000 kat. holdat felölelő magánerdők hatalmas vagyontömegében mintegy 3.300.000 holdon a faállomány letarolásához, sok helyen teljes pusztulásához és e hatalmas erdőterület jórészenek teljes elkopárosodásához vezettek. És viszont mi sem mutatja jobban azt, hogy a gazdasági liberalizmus korszelleme mennyire uralma alatt tartotta a benne gyökerező jogintézményeket, mint az, hogy, noha az 1879:XXXI. t.-c. fogyatékoságának káros kihatásait mutató és a *Kaán* munkáiban közölt számok, melyek összevonásából származnak az általunk előbb említett adatok is, annak a törvényjavaslattervezetnek indokolásából valók, amelyeket a földművelésügyi minisztérium erdészeti főosztályának akkori főnöke, *Horváth Sándor* készített el az első világháborút közvetlenül megelőző időkben: ez az erdőtervényjavaslat-tervezet «a gazdasági szabadság és az egyéni jogvédelem»-re való hivatkozással az erdők fenntartása tekintetében lényegében véve mégis az 1879:XXX. t.-c. elvi alapjain marad meg.

Régi erdőtervényünk hiányai az integer Magyarország idejében kevésbé voltak érezhetőek. Annál sajnálatosabb hatással voltak azonban a trianoni Magyarország erdőgazdaságára, mert ebben a magánerdők aránya nagyobb volt, mint az integer Magyarországon, sőt — az ország sík- és dombvidéki jellegénél fogva — a nem feltétlen erdőtalajon álló erdők aránya is nagyobb, mint a történelmi Magyarország nagyobbára közép- és magashegységi erdővidékén.

Az első világháborúval felidézett háborús gazdasági életnek és a termelés és forgalom ezzel szükségképpen együttjáró irányításának és korlátozásának és az ennek szolgálatába állított intézményeknek — Haditermény Rt., Vasbizottság, Faértékesítő Hivatal stb. — kellett jönniök, hogy az erdőgazdasági politikát letérítsék a liberalizmus útjáról. Így történt az, hogy a háború esetére szóló kivételes felhatalmazás alapján hozott 3296/1918. és 6021/1918. M. E. sz. rendeletek a fahasználatok gyakorlását a magánerdőkben is hatósági enge-

délyhez és mindenféle erdőirtást a földművelésügyi miniszter engedélyéhez kötötték.

Ezeknek a tényezőknek és azután kiváltképpen *Kaán Károly* és *Rochlitz Dezső* irodalmi és *Nagyszalánczy Brunó* törvényszerkesztői munkásságának köszönhetjük, hogy az előbb említett rendeletekben kifejezésre jutó elvek az új magyar erdőtörvénybe, az 1935 .IV. t.-c.-be is átvitettek. Ezzel az új magyar erdőtörvény a feltétlen erdőtalaj és a magánerdők használata tekintetében a korlátozatlan szabadság elvét elejtve, az általános erdőfenntartás és a minden erdőre kiterjedő üzemszerű kezelési kötelezettség elvi alapjaira helyezkedett.

Ezenközben alakulnak ki a trianoni békeszerződés rendelkezéseinek megfelelően az új, a mai Magyarország határai. Tudjuk, hogy ennek folytán a régi Magyarország erdősegeinek 84%-át elveszítettük, és hogy a megmaradt erdők legnagyobb részének minősége és fakészletben való gazdagsága messze elmaradt az elvesztett hegyvidéki erdőségekkel szemben. És tudjuk azt is, hogy — sajnos — a megmaradt erdőségeknek ezt a fogyatékos fakészletét is tovább gyengítették az 1930-as évek elejétől az országra nehezedő gazdasági válság idejében engedélyezett, — majd pedig a második világháború éveiben kötelezően elrendelt rendkívüli fahasználatok.

A demokratikus magyar köztársaság erdőgazdasági politikája letéteményeseinek: a köztársasági kormány földművelésügyi minisztériumának, valamint a Magyar Állami Erdőgazdasági Üzemek vezetőségének éppen ezért a mai Magyarország erdősegeiben és erdőgazdaságában súlyos kötelezettségekkel terhelt örökséget kellett átvenniök a centenáriumi évszázadától, mely nagy és nehéz feladatok elé állítja őket.

Ehhez az erdőgazdasági politikához szólva, megnyugvással kell megállapítanunk, hogy az a tájékoztatás, amelyet errenézve a MALLERD ügyvezető igazgatójától első ízben egy önálló brochurában, majd pedig «A Fa»- és az «Erdőgazdaság» c. szaklapokban közölt és az erdőgazdaság 3 és 5 éves terveivel is foglalkozó különböző cikkekből kaptunk, általunk is csak helyeselt irányelveket foglalnak magukban. Mert hiszen az adott viszonyok között nem is gondolhattunk és gondolhatunk másra, mint arra, hogy az ország nélkülözhetetlen faszükségletét, ha mindjárt áldozatok árán is, a hazai fatermelésből fedezzük addig, amíg a szomszéd államokkal kifejlődő kereskedelmi kapcsolataink a hiánynak fedezését import útján lehetővé teszik, ezután pedig az ország erdősegeinek használatát akként folytatjuk, hogy az élő fatökvét fokozatosan emelve, a növedék és a használat közötti egyensúlyt helyreállítsuk. Nem is gondolhatunk másra, mint arra, hogy az elmaradt erdősítések sürgős pótlásával, a szükséges erdőművelési munkálatok elvégzésével, erdősegeinknek megfelelő szállítóberendezéssel való részletes feltárással, erdőgazdasági üzemi berendezéseink fejlesztésével

a meglévő erdőségeink hozadéképességét fokozzuk, az Alföld-fásítás ütemének meggyorsításával és a kopár területek beerdősítésével pedig erdőterületeinket növeljük.

Erdőgazdasági politikánknak ehhez a koncepciójához tehát ninesen semmi hozzátenni valónk, úgyhogy legfeljebb a keretébe tartozó egyes részletkérdésekhez óhajtunk néhány gondolatot felvetni.

Előadásunknak abban a részében, melyben a feltétlen erdőtalajról elméltünk, mutattunk reá arra — Dánia, és Hollandia mintegy 8% körüli erdősültségére hivatkozva —, hogy nemcsak a faellátás, de a mezőgazdasági termelés fokozása és a földművelő népesség szociális érdekei is, az Alföld erdősültségének emelését teszik szükségessé. Éppen ezért célszerűnek tartanók, ha — amint azt a gondolatot már mások is felvetették, — az Alföld-fásítás folyamatban lévő munkáját, az egyes községek határában végrehajtott tagosítások során megfelelő kiterjedésű községi erdőterületek kihasításával és ezeknek mielőbbi beerdősítésével mozdítanók elő. Az evvel járó területelvonás alig érezhető kisebbedést jelentene az egyes gazdák földbirtokaiban, és bőségesen megtérülne az erdő hozadékában és egyéb jótékony hatásaiban.

És erre gondolva, nem mulaszthatom el azt, hogy az ilyenforma kezdeményezésekkel, tehát új erdők telepítésével, de általában véve sokszor a meglévő erdők felújításával kapcsolatban is az ú. n. gyorsan növő fafajokkal való erdősítést követelő jelszavakra ki ne térjek egy-néhány szóval. A gyorsan növő és nagy fatömeget szolgáltató fafajok erdőgazdasági alkalmazása nem új dolog. Évszázadokra nyúlik vissza ez is. Csakhogy nem szabad elfelejtenünk, hogy az ilyen fafajok eredményes alkalmazásához jó talaj kell. Az ésszerűtlen mezőgazdaság vagy legeltetés által kiélt, mezőgazdasági művelésre már alkalmatlan tehát az ú. n. «feltétlen erdőtalajokon» továbbra is csak azt kell tennünk, és továbbra is csak azt tehetjük, hogy talajjavító fafajokkal erdősítjük be őket és ekként a gazdasági kultúra részére őket visszahódítani igyekszünk. Az ilyen területeken hiába kísérletezünk gyorsan növő fafajokkal, mert azon az igazságon, hogy egy rókáról nem lehet két bőrt lenyúzni, az erdőgazdaság sem teheti magát túl. Ha tehát gyorsan növő fafajokkal, pl. akáccal vagy nyárfaféleségekkel akarunk erdősíteni, akkor vegyünk ahhoz megfelelő jó talajt. Ne féljünk, nem fogunk ráfizetni. A volt Coburg-féle pusztavacsi uradalom jó talajon álló akácerdői 40 éves korukban 26 m átlagmagasságú állományokat adtak, kataszteri holdankint 4—6 m³ hozadékot szolgáltatottak, és az 1930-as évek válságának idején az egész uradalmat ezek az erdők tartották fenn.

Egy másik gondolattal az állami erdőkezelés eredményességének fokozását tartva szem előtt, abból, hogy a földreformról szóló 1945:VI. tc. állami ellenőrzéssel juttatta az erdőket a községek tulajdonába, és hogy az állami erdőkezelés az erre leghivatottabb szervezetre, a MÁLLERD-ra bízott, azt a végső következtetést is le szeretném

vonni, hogy az állami erdőkezelés az egész vonalon az 1935:IV. tc. 66. §-a szerinti teljes, a gazdasági munkálatok végrehajtását és az anyag- és pénzkezelést is ellátó rendszerre vitessék át. És ezt szeretném még kiegészíteni azzal az egyébképpen más helyeken is felvetett gondolattal, hogy az eddig külön üzemtéri egységeket alkotó, állami kezelés alatt álló erdőbirtokok ottan, ahol ahhoz a lehetőségek megvannak, az okszerű erdőgazdálkodásra alkalmasabb, nagyobb üzemi egységekké foglaltassanak össze szövetkezeti alapon. Ehhez indokolásul csak annyit kívánunk felhozni, hogy az állami erdőkezelés ottan érte el legszebb sikereit — Szeged, Szabadka, Debrecen — ahol a gazdálkodás szervezésére egésze kiterjedt, és, hogy az előbbieket szerint egyesített állami erdőkezelés annak idejében az 1890:XIX. tc. alapján működő, volt beszercei erdőigazgatóság kerületében — igaz, kedvező viszonyok között — valóban szép sikereket mutathatott fel.

És most reá kívánok térni erdőgazdasági politikánk legfontosabb és legnehezebb feladatára, arra t. i., amelynek munkálásával a hazai erdőgazdaság fakészletét emelve, a növedék és a használat közötti egyensúly helyreállítására kell törekednünk.

Az erdőgazdasági politika minden tekintetbeni intézkedésének effektusa végeredményben attól függ, hogy mennyire tudjuk előmozdítani az erdőművelés munkáját, mennyire tudjuk az erdőművelést segíteni abban, hogy a természet erőit mentől jobban tudja a fatermelés szolgálatába állítani. És ezzel kapcsolatosan örömmel kell megállapítanunk azt, hogy ezeket az intézkedéseket ma könnyebben tudjuk megtenni, mint az 1945-ös földreform előtt. Mert amíg azelőtt az államnak, mint az erdőgazdasági politika letéteményesének közvetve — az üzemtéri kezelésre, a szakértő erdőgazdasági alkalmazottak tartására, az erdővédelmi intézkedések megtételére stb. vonatkozó különböző jogszabályok alkalmazásával — kellett a különböző jogi minőségű erdőbirtokokon az erdők művelésének fejlesztéséről gondoskodnia, addig ma, amikor az állam részint a tulajdonjog, részint pedig az állami erdőkezelés jogintézményének erejénél fogva az ország erdőségeinek mintegy 92%-val közvetlenül rendelkezik, az erdők művelését is saját szervei útján közvetlenül maga intézheti.

Ezek a rendkívül előnyös erdőgazdaságpolitikai körülmények arra készítettek, hogy új ösztönzést keresve, ismét áttanulmányozzam az erdőművelés irodalmát. Ezt az új ösztönzést az erdőművelésnek a tiszta szállalásra alapított formájában találtam, úgy, ahogyan azt *Biolley* svájci erdőfelügyelő a most már egyébképpen széles körben ismert rendszerében: a «*méthode du contrôle*»-ban kialakította.

Megkaptam engem e rendszer egyszerűsége, természetessége és *Biolley* világos előadása és okfejtése egyaránt.

A tápanyagok a talajban a gyökérzetben, a levegőben pedig a leveleken keresztül lépnek be a fanövény szervezetébe — mondja *Biolley*, amikor rendszerének megokolását bevezeti — és a levélzöld — a

chlorophyll — jelenlétében a fénynek a hatása alatt asszimilálódnak. A fatermelés műhelye tehát a levelekben és az egyéb zöld részekben van. Az erdőművelés anyagi eredménye tehát attól függ, hogy az erdő talaját és a fölötte lévő levegőoszlopot vízszintes és függőleges irányban egyaránt mentől tökéletesebben és mentől állandóbban hassák át a fanövények anyagfelvevő szervei, és hogy mentől nagyobb hatásfokkal mehesen végbe a természeti erők asszimilatórikus munkája a fanövény zöld szerveiben.

A használatok során — mondja tovább *Biolley* — termelési tényezők: tápanyagok, fény, csapadék stb. szabadulnak fel az erdőben a termelő fakészlet, a fatörke részére. Ha már mostan — folytatja tovább *Biolley* — annak a fakészletnek összetétele, szerkezete, térbeli eloszlása stb. olyan, hogy ezeket a felszabaduló termelési tényezőket valóban felvenni és felhasználni tudja, akkor a hozadék fokozódik. És ha ennek lehetősége mindenhol, az egész erdőben állandóan, tartamosan meg van és így elhárítatik az, hogy az évenkénti fahasználatok következtében felszabaduló termelőerők az erdőben felhasználás nélkül — vagy amint azt *Biolley* mondja: ugaron — maradjanak, akkor az erdőgazdaság egész területén állandóan teljes erővel dolgozó, termelő faállományt kapunk és így az elérhető legnagyobb tömeggyarapodáshoz, növedékhez jutunk. A tarvágásos és az egyéb vágásos erdőgazdasági üzemekben — mutat rá *Biolley* — igen nagyok az ugaron álló részek, mert hiszen a kisebb-nagyobb vágásterületeken magukban álló fiatalosok nem tudják sem az erdő talaját gyökérszettel behálózni, sem pedig az erdő levegőoszlopát levélzölddel, chlorophyllal megtölteni.

Arra kell tehát törekednünk — mondja *Biolley* — hogy az erdőgazdaság egész területén rendelkezésünkre álló termőhelyi tényezőket állandóan hasznosító, tehát állandóan teljes erővel dolgozó, teljes erővel termelő faállományt neveljünk, amely hozadékában állandóan a lehető legtöbbet, a lehető legjobbat és legértékesebbet nyújtja. Ennek módja pedig — amint az az eddig elmondottakból is következik — az, hogy az évi használatok gyakorlása során mindig az állományápolás, az állománynevelés, sőt állománynemesítés követelményeit tartjuk elsősorban szem előtt, úgy, hogy az évi használatok kijelölésével mindig a gyöngébb, a kisebb életképességű, a kevesebbet ígérő fapéldányokat vágatjuk ki az erdőből, a legszebb, a legjobb, a legtöbbet ígérő fagyedek javára. Így válik a fahasználatok gyakorlása a folytonos állománypótlást, állománynevelést, minőségi kiválasztást és a fatermelés fokozását szakadatlanul munkáló igazi erdőművelésnek alapjává.

Az ilyen értelmű erdőművelés elvi követelményeivel azonban nem lehet semmiféle olyan rendszert összeegyeztetni, — vonja le végső következtetéseit *Biolley* — amely a vágásos, vagy mondjuk világosabban, vágásterületes erdőhasználatra támaszkodik, és így annak megvalósítása nem vezethet máshoz, mint a szálaló erdőhöz.

Mindennek hallatára azonban önként kél fel bennünk, a vágás-területes erdőhasználat rendszereinek neveltjeiben a kérdés: de hol marad a vágáskor, hol marad a vágásforduló, hol marad a rendészeti ellenőrzésre egyedül biztos alapot szolgáltató vágásterület és hol marad az egész hozamszabályozási procedura az erdőhasználat és erdőművelés ilyen rendszerében? A «*méthode du contrôle*», — az ellenőrzött szálalás rendszere — nem számol sem a korral, sem a vágásfordulóval, mert ezek az elemek nem állanak határozott iránytadó kapcsolatban a fatömeggel. *Biolley* pl. négy ugyanolyan átmérőjű fatörzs vágáslapjának fényképét mutatja be a könyvében, amelyek közül az egyiknek 25, a másiknak 41, a harmadiknak 59 és a negyediknek 117 évgyűrűje van. *Ammon*, a szálalóerdőnek egy másik lelkes szószólója pedig utal arra, hogy gyakran talált lúcfenyőket, amelyeknek vágáslapján a hosszas árnyékoltság következményeként a bétől, a középtől 50, sőt ennél is több igen vékony évgyűrűt olvasott meg. Milyen támpontot nyújthat tehát a szálaló üzemben egyáltalában a kor, ahol a használatra való kijelöléskor csakis a fa egészségi állapota, alakja és vastagsága döntő? És mire való egy olyan rendszerben az erdőhasználatnak a vágásforduló, ahol a használatok gyakorlása során csak az állományápolás és állománynemesítés, a felújítás sikere, a növedék nagysága és tartamosságának biztosítása irányadók, és ahol e szempontok figyelembevételé a vágásfordulóval összefüggésben álló vágásterület mindenféle fogalmától függetlenül megy végbe?

A tartamosság, éspedig a mennyiségi és minőségi tartamossági biztosításának egészen más, sokkal hatályosabb módját jelenti e rendszernek az a sajátossága, melytől nevét is kapta: hogy a termelő fa-készletet, a fatökéket, megfelelő beosztással az erdő egész területén, átlag minden 6—8. évben, pontos törzsenkinti kiszámlálással felveszi és ekként a fatökének m^3 -ekben kifejezett nagyságát és ezenkívül még a különböző fafajok és különböző vastagságú faegyedek térfoglalásától függő állományszerkezeti alakulását és ehhez mérten a hozadékképességét is állandó és megbízható ellenőrzés alatt tartja.

Az eredmények, melyeket e rendszerrel a különböző svájci erdőkben elértek, nagy átlagban 6—8 m^3 -t jelentenek évenként és hektáronként, de egyes esetekben a 10 m^3 -t is felülmúlták. És nem szabad elfelejtenünk, hogy ezek az eredmények állandóak, tartamosak és nem jelentenek és nem is jelenthetnek a fatökében visszaesést kiváltó túlzott igénybevételeket. Mert hiszen ezek az eredmények a 6—8 éves periódusokban törzsenkinti kiszámlálással felvett, tehát pontosan meghatározott és ennek útján a növedék-szolgáltatásában ellenőrzött fatökének megengedett hozadékát jelentik.

Ezek az időszakonkinti pontos állományfelvételek lehetővé teszik hogy a fakészletek állományszerkezetéről, úgy, amint az a különböző fafajokhoz és a tetszőleges vastagsági osztályokhoz tartozó faegyedek összetételéből kialakul, állandóan megbízható képet kapjunk. És hogyan

(ezt a képet a fahasználatokról hasonló módon szerkesztett képpel összevetjük, lehetővé tesszük azt is, hogy olyan termelő fakészletet alakítsunk ki, mely a céljainknak leginkább megfelelő választékokat, tehát a lehető legértékesebb faanyagot a lehető legnagyobb mennyiségben állandóan szolgáltatni tudja.

Az előbb felsorolt fatermelési eredmények évenként és kat. holdanként 3.4—4.6 m³-t jelentenének... És mit jelentenének, ha mi ezidőszent ezeknek csak felével is számolhatnánk, mint országos átlaggal...?

Azt tudjuk, hogy ennek a rendszernek nálunk való megvalósítására irányuló törekvések szakszerű aggodalmakkal és kételyekkel is találkozunk. Igen, igen — halljuk a meggondolásra intő ellenvetéseket — mindez lehetséges árnyéktűrő fajokkal a svájci klíma alatt, de nálunk mások a viszonyok... stb. Hiszen — őszintén meg kell vallanom, — hogy ezek az aggodalmak én bennem is felszállottak. Azonban mégis úgy érzem, hogy *ezzel a kérdéssel foglalkoznunk kell!* Biztatást erre magában az idevonatkozó irodalomban kaptam, amely azt mondja, hogy a szálalásnak ezt a rendszerét, minden, az adott termőhelyen őshonos és az ezekkel rokontermészetű fajokkal meg lehet valósítani.

Ezért célszerű volna, hogy az Erdészeti Kutató Intézet a Kar erdőmérnöki osztályának illetékes tanszékeivel együtt mielőbb alapos helyszíni tanulmány tárgyává tenné, hogy az ellenőrzött szálalás rendszerét a hazai erdőgazdaságban hol és miként lehetne célszerűen alkalmazni és ennek alapján mindjárt előterjesztést tenne arravatkozólag is, hogy a különböző termőhelyi tájak körében hol, melyik erdőgazdálkodásban kívánna erre alkalmas kísérleti gazdaságokat berendezni. A rendszer népszerűsítése és az alkalmazás részleteire is kiterjedő ismeretelés céljából pedig célszerűnek vélném, ha a Kutató Intézet ugyan csak az Erdőmérnöki Osztály illetékes tanszékeinek közreműködésével mielőbb egy megfelelő terjedelmű és összeállítású tájékoztató munkát adna ki.

A cél, amelyről szó van, annyira fontos és nagyjelentőségű, hogy megérdemli azt, hogy legjobb tudásunkat és munkánkat annak szolgálatába állítsuk. És én azt hiszem, hogy ha az erdőművelésnek ezt, a fatermelési tényezők összességét hatályosan a fatermelés szolgálatába állító és abban állandóan megtartó rendszerét tesszük a magyar erdőgazdaság alapjává: akkor eljön az az idő, amikor nemcsak a növedék és a fahasználatok közötti egyensúlyt fogjuk fenntartani tudni, hanem a fahasználatok gyakorlása és az ország faszükségletének fedezése közötti egyensúly elérésére is gondolhatunk.

Kérem a magyar erdőgazdaság vezetőit, tegyék ezeket a gondolatokat is részeivé az erdőgazdaság 3 és 5 éves terveinek, amelyek kiindulási alapjait adják a magyar erdőgazdaság boldogulását és fejlődését továbbmunkáló annak a nagy tervnek, melynek öröknek kell lennie, mintahogy örök lesz az az új szociális Magyarország is, melynek felépítésén dolgozunk.

Le centenaire 1848—1948. et l'économie forestière. Les dizaines d'années qui précédèrent la première grande guerre ont été dominées par la conception du capitalisme et du libéralisme. Cette conception a fait sentir son influence sur toute l'économie de la Hongrie féodale avec des conséquences nuisibles pour l'économie forestière du pays. Les dispositions législatives de l'ancien droit forestier sont des conséquences de la conception susdite. Ces dispositions ne protègent les forêts appartenant aux particuliers que si elles sont situées sur des «sols propices seulement aux cultures forestières»; l'ancien droit forestier n'a imposé l'obligation des plans d'aménagement qu'aux forêts dont l'aliénation était soumise à des restrictions. Comme des conséquences désavantageuses pour l'économie forestière du pays doit être jugé encore l'introduction du coup à balais étoc sur une grande échelle et de la révolution commerciale.

Par suite des restrictions de la vie économique introduites pendant la première grande guerre, la conception du libéralisme (de la liberté individuelle) avait subi des changements; de sorte que la nouvelle loi forestière hongroise — la loi IV. de 1935. — contient déjà des dispositions lesquelles protègent la conservation de tous les forêts hongroises et étendent l'obligation des plans d'aménagement, en principe, à toutes les forêts, même à celles appartenant à des particuliers.

Cependant, l'économie forestière hongroise se trouve aujourd'hui dans une situation très grave; cela s'explique par le fait que la superficie forestière n'est que 120% de la surface totale de Hongrie (et que le volume sur pied des forêts hongroises a'est très fortement diminué par suite des coupes extraordinaires qu'on a fait avec permis officiel avant la deuxième grande guerre et par obligation pendant cette dernière guerre.

Les tâches principales de l'économie forestière actuelle sont: augmentation de la surface boisée, augmentation du volume sur pied et rétablissement de l'équilibre entre l'accroissement en volume et l'exploitation. L'augmentation de la surface boisée est la plus indiquée sur les territoires de la Grande Plaine Hongroise (Alföld) où se trouvent aujourd'hui encore des départements dont le taux de boisement n'atteint pas même 1%.

Pour améliorer les possibilités de la gestion des forêts n'appartenant pas à l'État, mais soumises au régime forestier de l'État, l'auteur recommande l'unification des petites propriétés forestières dans des sociétés coopératives.

Quant à l'augmentation du volume sur pied et de l'accroissement annuelle, l'auteur recommande l'application du «méthode du contrôle» de *Biolley* car c'est le méthode par lequel — en profitant le mieux possible tous les facteurs de la station — on pourra faire le plus grand progrès en ce qui concerne les soins cultureux et l'amélioration des peuplements ainsi que toutes les mesures avantageuses de la sylviculture.

D'autre part, pour faire développer la sylviculture en Hongrie, il faut mentionner — comme un avantage — qu'aujourd'hui (par suite de la réforme agraire de 1945) les 92% des forêts du pays sont aménagées par l'État, car elles sont soit, des forêts de l'État soit soumises au régime forestier de l'État.

The Century 1848—1948 and the Forestry. The liberal spirit which followed the French Revolution was the mother of capitalism. This brought the whole economy under its influence. The forestry also was highly affected by it, not only in production (clearcutting!) and valuation («financial rotation!») but in teaching (artificial regeneration!) and legislation (absolute forest soil!) too.

The serious disadvantages of capitalistic methods (destruction of forests!) can be eliminated only when principles of community as taught by popular democracies will be set forth. The forests of Hungary cover only

12 per cent of the country's total area, therefore very rigorous saving and the most suitable modern silvicultural system (selection!) must be applied to decrease the great lack of timber and fire-wood.

Das Jahrhundert 1848—1948. und die Forstwirtschaft. Der der französischen Revolution folgende liberale Zeitgeist war die Mutter des Kapitalismus. Dieser brachte das ganze Wirtschaftsleben unter seine Herrschaft. Auch das Forstwesen war von ihm stark beeinflusst, nicht nur in der Nutzung, (Kahlhieb!) und Bewertung (finanzieller Umtrieb!), sondern auch in den Lehrbüchern (künstliche Verjüngung!) und in der Gesetzgebung («unbedingter Waldboden!»).

Die ersten Nachteile der kapitalistischen Methoden (Waldverwüstung!) können nur durch die auf das Gemeinwohl gerichteten Bestrebungen der Volksdemokratie beseitigt werden. Ungarns Wälder nehmen nur 12. v. H. der Gesamtfläche des Landes ein, es ist also strengste Sparsamkeit und entsprechendste zeitgemässe Waldbaukunst (Plenterung!) anzuwenden um den grossen Holzangel zu lindern zu können.

Erdősítési munkaversenyben

Babos Imre

Mialatt soraimat írom, országsszerte folyik az erdősítési munkaverseny kiértékelése. Helyszíni szemléken felbecsült eredménysszázalékok alapján bírálják el erdőgondnokágaink munkateljesítményét, annak sikerét, eredményét a *mesterséges* erdősítések terén. Talán nem lesz érdektelen, ha néhány gondolatot papírra vetek ezen a téren szerzett tapasztalatainkról.

Munkaversenyben áll az egész ország dolgozó társadalma. Munkaversenyben építik újjá ipari vállalataink a lerombolt országot és munkaversenyben igyekezik mindennel ellátni mezőgazdaságunk az ország lakosságát. Egymással párhuzamosan, de mégis eltérő feltételek alapján halad célja felé az ipari és mezőgazdasági munkaverseny.

Amíg ipari vonalon régen megállapított szabványok, teljesíthető és elérhető átlageredmények könnyítik meg a bírálatot, addig a mezőgazdaság vonalán mint a nagy ismeretlen jelentkezik a természet a talaj és az éghajlat tényezőivel. Amíg az ipari termelésben még az anyagban rejlő selejtet is befolyásolhatja a gondosan, lelkiismeretesen végzett munka, addig a talaj termőerejének eltéréseit csak szűkre méretezett lehetőségek határain belül lehet a kiegyenlítődség irányába vezetni. Amíg az iparban a munkateljesítmény független az időjárás szeszélyeitől, — hacsak az anyagszállítások esetleges átmeneti korlátozásáról meg nem emlékezünk, — addig a mezőgazdaságban munkánk eredményessége függ a csapadék időbeni elosztásától, ennek folyamányaként az esetleg fellépő nyári aszálytól. A csapadék kimaradása már tavasszal megpecsételheti vetéseink sorsát, s még a nyár utólján is döntő formában beleszólhat terméseredményeink kialakulásába. És amíg ipari vonalon a gépi berendezésektől függően közös nevezőre hozhatók versenyben álló vállalataink, ugyanez még egy vármegye határain belül